

תוכן

מבוא	3
1. מלחמת תש"ח	3
1.1 סקירה אודות מלחמת תש"ח	3
1.2 בן גוריון- מנהיג בעל ראייה פרגמטית	6
2. ההיסטוריה שקדמה ל"בכייה לדורות"	8
2.1 קרבות עשרת הימים 18-8 ליולי 1948	8
2.2 הפצצת משאבות לטרון והתקפת משלט נ"ג 219 במודיעין	9
2.3 עמדת ממלא מקום הרמטכ"ל יגאל ידין	10
3. התוכנית של בן-גוריון	11
3.1 התוכנית שהוצגה על ידי בן גוריון	11
3.2 מדוע נמנע בן גוריון מלגרום שהחלטה על הכיבוש תתקבל?	12
4. האם ניתן היה לכבוש את הגדה המערבית במלחמת תש"ח	14
5. "בכייה לדורות" בין היווצרות לערעור ציבורי	14
5.1 היווצרות ה"בכייה לדורות"	14
5.2 ביקורת על גרסתו של בן-גוריון בפרשת ה"בכיה לדורות"	15
5.3 האם הפכה הפרשה מאקטואלית להיסטורית אחרי מלחמת ששת הימים	16
6. דיון	18
7. סיכום	21
8. ביבליוגרפיה	22

מבוא

העבודה עוסקת בסיפור ההיסטורי של אי כיבוש הגדה המערבית בתקופת מלחמת השחרור. מהלך שראש הממשלה ושר הביטחון בתקופה זאת, דויד בן-גוריון התייחס אליו בשנים מאוחרות יותר כ"בכייה לדורות". בשלב ראשון מובאת סקירה קצרה של מלחמת העצמאות על שלביה ומאפייניה העיקריים ולאחר מכן סקירת התנהלותו של בן גוריון ומעברו מסוציאליזם טהור לפרגמטיזם מדיני ופוליטי.

בחלקה השני של העבודה נסקרת ההיסטוריה שקדמה ל"בכייה לדורות", קרבות עשרת הימים שהיוו שלב מכריע במלחמה ובהמשך לכך, התמקדות בהפרות הפוגה השנייה ובמיוחד תקיפת ופיצוץ משאבות המים בלטרון ותקיפת המשלט במודיעין על ידי הלגיון הירדני בסיוע כנופיות מקומיות, שהביאו לחשיבה וייזום של בן גוריון לתוכנית ניסיון כיבוש נוסף של משלט לטרון והרחבת המערכה והכיבוש בחזית המזרחית. כמו כן תובא עמדתו של ממלא מקום הרמטכ"ל בזמן המלחמה, יגאל ידן.

לאחר מכן מוצגת התוכנית אותה הציג בן-גוריון לממשלה וניתנת סקירה על התנהלותו הייחודית של בן גוריון בנושא זה, התנהלות שלא הייתה אופיינית לו, ובחינת הסיבות מדוע התנהל בצורה זאת לגביע התוכנית המוצעת לפני ואחרי דחיית התוכנית בישיבת הממשלה. כמו כן מבוצעת סקירה ובדיקה לשאלה האם בכלל היה אפשרי מבחינה צבאית ומדינית לכבוש את הגדה המערבית במלחמת העצמאות.

בחלק הבא סוקרת העבודה את תהליך ומהלך ההיווצרות ההיסטורי של מיתוס ה"בכייה לדורות", הביקורת שהועברה על בן-גוריון בפוליטיקה ובתקשורת בעקבות התבטאויותיו בנושא וכן בדיקה האם פרשה זאת הפכה לאחר מלחמת ששת הימים וכיבוש הגדה המערבית מפרשה אקטואלית לעוד פרשה היסטורית.

בחלקה האחרון של העבודה מובא דיון וסיכום של הממצאים שנסקרו בה.

1. מלחמת תש"ח

1.1 סקירה אודות מלחמת תש"ח

מלחמת תש"ח, הנקראת גם מלחמת השחרור, מלחמת 1948 ומלחמת הקוממיות, החלה בתאריך ה 30 לנובמבר וזאת מיד לאחר אישור תוכנית החלוקה של האו"ם. בשלב ראשון התנהלה המלחמה בין היישוב היהודי שמנה כ 650,000 נפש לבין האוכלוסייה הערבית בארץ שמנתה כ 1,250,000 נפש. בשלב זה החלו תקיפות של יישובים על ידי הערבים בישראל, בסיוע של יחידות מתנדבים מצבא ההצלה של הליגה הערבית שהוקם על ידי מדינות ערב. ובראשו עמד פאוזי אל קאוקג'י, קצין ותיק ששירת בצבאות שונים במדינות ערב. בהמשך נעזרו הערבים תושבי ישראל, במתנדבים מטעם תנועת האחים המוסלמים. למחרת ההכרזה על סיום שלטון המנדט הבריטי וההכרזה על הקמת המדינה, בתאריך ה 15 למאי 1948, פלשו לארץ צבאות סדירים של מדינות ערב- מצריים, ירדן, סוריה ועיראק. הלחימה בפועל הסתיימה בינואר 1949, אך סיומה הרשמי של המלחמה היה למעשה רק ב 20 ביולי 1949 עם חתימת הסכם שביתת הנשק האחרון עם סוריה. במלחמה זאת ספגו הכוחות הערביים תבוסה קשה ובמיוחד הצבא המצרי. בסיומה של המלחמה נחלקה הגדה המערבית בין ירדן שכבשה את הגדה המערבית ובין ישראל. מצריים נותרה עם רצועת עזה וירושלים, שנועדה במקור להיות בשליטה בינלאומית, חולקה בין ירדן לישראל. הרובע היהודי שנכבש על ידי הלגיון הירדני במלחמה, נותר בשליטה ירדנית עד למלחמת ששת הימים יחד עם מספר שכונות ערביות במזרח העיר. בנוסף נותרה גם העיר בית לחם בשליטה ירדנית. שיעור האבדות שספגו כוחות המגן והאזרחים היהודיים הגיעו לכדי אחוז אחד מכלל האוכלוסייה. במהלך המלחמה עזבו את

המדינה מאות אלפי תושבים ערביים ומאות כפרים ערביים הושמדו לחלוטין. לאירועים אלו ניתן על ידי הערבים הכינוי "הנכבה" (האסון, המכה בערבית) (בראון, 2012).

באיור מס 1 ניתן לראות את מוקדי הפלישה המרכזיים של צבאות ערב למדינת ישראל מיד לאחר ההכרזה על המדינה החדשה שבדרך.

איור מס. 1 – פלישת צבאות ערב לישראל לאחר ההכרזה על הקמת המדינה

היסטוריונים צבאיים והספרות ההיסטורית מחלקים את מלחמת העצמאות למספר שלבים מרכזיים (בראון, 2012):

שלב ראשון מ 30 לנובמבר 1947 ועד 3 לאפריל 1948

התאפיין במאבקי שליטה על הדרכים ועל השליטה בערים המעורבות. העימות היה מוגבל והצדדים השתמשו בעיקר בנשק קל. הערבים רכזו את הפעילות בעיקר בתקיפת צירי תנועה ליישובים מבודדים, כולל ירושלים המערבית וכוחות ההגנה נקטו בעיקר בפעולות הגנתיות ופעולות תגמול נקודתיות.

שלב שני מ 3 לאפריל 1948 ועד 14 במאי 1948

מעבר למתקפה על ידי הכח הצבאי של היישוב, לפי קווי המתאר שהותוו בתוכנית ד' (תוכנית שהוכנה על ידי "ההגנה" במהלך מרץ 1948 וכללה את נושא המעבר מאסטרטגיית הגנה להתקפה תוך יצירת רצף טריטוריאלי יהודי בשטח שהוגדר על ידי תוכנית החלוקה של האו"ם, מה שיקל על בלימת פלישת צבאות ערב).. הכוחות הערביים המקומיים ויחידות המתנדבים שסייעו להם, הובסו ברוב המקרים וכוחות ההגנה תפשו שליטה על שטחים בגליל, בחוף בפרוזדור ירושלים ושליטה במרבית הערים המעורבות (חיפה, יפו ועוד).

שלב שלישי מ 15 למאי 1948 ועד 10 ביוני 1948